

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยงูในการทำงานของพนักงานสถานีทดลองยาสูบแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งจะใช้ทฤษฎีและแนวคิด ที่ใช้อ้างอิงในการศึกษาดังนี้

2.1 ทฤษฎี และ แนวคิด

หากองค์กรใดสามารถทำให้พนักงานพอใจในการทำงานย่อมทำให้พนักงานสร้างผลงานตามประสิทธิภาพสูงสุดที่ตนเองมีตามที่ G. Strauss และ L.R. Sayles (2545) (สุบิน รักเหล่า) ให้ความหมายของคำว่าความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึง ความรู้สึกพอใจในการทำงาน และเต็มใจที่จะปฏิบัติหน้าที่นั้นให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร คนเรารู้สึกพอใจในงานที่ทำเมื่องานนั้นให้ผลประโยชน์ตอบแทนทั้งด้านวัตถุและจิตใจและสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเขา

ตามทฤษฎีสองปัจจัย (Two Factors Theory) ของ Frederick Herzberg (ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ,2545) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยงูใจ 2 กลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยรักษาสุขลักษณะทางจิตใจ (Hygiene Factors) เป็นปัจจัยที่ไม่เกี่ยวกับการทำงานโดยตรงเป็นเพียงสิ่งที่ช่วยสกัดกั้นไม่ให้พนักงานเกิดความไม่พึงพอใจซึ่งส่วนใหญ่เป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นที่พนักงานต้องได้รับการตอบสนองเพราะถ้าไม่มีการให้หรือมีให้ไม่เพียงพอจะทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงาน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าถ้าไม่มีปัจจัยเหล่านี้แล้วจะก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัย 10 ด้าน ด้วยกัน

1.1 นโยบายและการบริหารของบริหารของบริษัท (Company Policy and Administration) เช่น นโยบายการควบคุมดูแล ระบบขั้นตอนของหน่วยงาน ข้อบังคับวิธีการทำงาน

1.2 การบังคับบัญชา (Supervision) เช่น ลักษณะการบังคับบัญชาของหัวหน้างาน ความยุติธรรมในการกระจายงานของผู้บังคับบัญชา

1.3 ความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน (Interpersonal Relation with Supervisor) เช่น ความสนิทสนมความจริงใจ ความร่วมมือ การได้รับความช่วยเหลือจากหัวหน้างาน

1.4 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (Interpersonal Relation with Peers)เช่น ความสนิทสนม ความจริงใจ ความร่วมมือ การได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงาน

1.5 ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา(Interpersonal Relation with Subordinates) เช่นความสนิทสนม ความจริงใจ ความร่วมมือ การได้รับความช่วยเหลือจากผู้ใต้บังคับบัญชา

1.6 ตำแหน่งงาน (Status) เช่นความสำคัญของงานต่อบริษัท งานที่ทำตรงกับความต้องการของบริษัท เป็นต้น

1.7 ความมั่นคงในการทำงาน (Job Security) เช่น ความมั่นคง ของบริษัทภาพพจน์ ชื่อเสียง หรือขนาดของบริษัท

1.8 ชีวิตส่วนตัว (Personal Life) เช่น สภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ความสะดวกในการเดินทางมาทำงาน

1.9 สภาพการทำงาน (Working Condition) เช่นสภาพในที่ทำงาน แสงสว่างอุณหภูมิ การระบายอากาศ บรรยากาศในการทำงาน

1.10 ค่าตอบแทน (Compensation) เช่น ผลตอบแทน ในรูปของเงินเดือน ค่าจ้าง สวัสดิการต่างๆ

1.11 ความสัมพันธ์กับบุคคลในแผนกอื่น(Interpersonal Relation with Other department) เช่น การประสานงานระหว่างแผนก

2.ปัจจัยกระตุ้นในการทำงาน (Motivations factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการทำงานโดยตรงเป็นสิ่งที่อยู่ในตัวคนทุกคนอยู่แล้ว โดยเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยความพึงพอใจซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยทั้ง 6 ด้าน คือ

2.1 ความสำเร็จในการทำงาน(Achievement) เช่น การที่สามารถทำงาน ได้สำเร็จตามเป้าหมาย การมีส่วนร่วมในการทำงานของหน่วยงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

2.2 การได้รับการยอมรับ (Recognition) เช่นการรับการยอมรับนับถือ จากบุคคลรอบข้างหรือการได้รับคำยกย่องชมเชยในความสามารถ

2.3 ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน (Advancement) เช่น การมีโอกาส ได้ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น

2.4 ลักษณะงานที่ทำ (Work Itself) เช่นความน่าสนใจของงาน ความ มีอิสระในการทำงานหรือความท้าทายของงาน เป็นต้น

2.5 โอกาสในการเจริญเติบโต (Possibility of Growth) เช่น การมีโอกาสได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถและความชำนาญตลอดจนโอกาสในการเลื่อนขั้น

2.6 ความรับผิดชอบ (Responsibility of Growth) เช่น การมีส่วนร่วม รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย

จากหลักการของเฮิร์ชเบิร์ก แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยรักษาสุขลักษณะจิตใจนั้น เป็นสิ่งที่สักระยะไม่ให้พนักงานเกิดความไม่พึงพอใจในการทำงานเท่านั้น ไม่สามารถสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นได้เพราะการใช้เงิน หรือ สิ่งจูงใจที่ไม่เกี่ยวกับงานหรือบีบบังคับให้พนักงานทำงานด้วยการขู่หรือการลงโทษ จะทำให้พนักงานทำงานด้วยความจำเป็น ไม่มีความรู้สึกพอใจต่อการทำงานดังนั้น จึงควรจะใช้ปัจจัยกระตุ้นในการทำงาน เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เช่นการออกแบบงานให้น่าทำ เมื่อพนักงานทำงานนั้นแล้วรู้สึกว่าคุณมีความหมายทำทหายความสามารถ ทำแล้ว ได้มีการพัฒนาตนเอง พนักงานจึงเกิดความพึงพอใจในการทำงาน

ตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์(Maslow's Hierarchy of Needs Theory) มาสโลว์ ได้ตั้งสมมติฐานว่ามนุษย์มีความต้องการ ดังนี้

- 1.มนุษย์มีความต้องการ และความต้องการมีอยู่เสมอ ไม่มีที่สิ้นสุด
- 2.ความต้องการที่ได้รับการสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจสำหรับพฤติกรรมต่อไป ความต้องการที่ไม่ได้รับการสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม
- 3.ความต้องการของคนซ้ำซ้อนกัน บางทีความต้องการหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้วยังไม่สิ้นสุดก็เกิดความต้องการด้านอื่นขึ้นอีก
- 4.ความต้องการของคนมีลักษณะเป็นลำดับขั้น ความสำคัญกล่าวคือ เมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับการสนองแล้ว ความต้องการระดับสูงก็จะเรียกร้องให้มีการตอบสนอง

ภาพที่ 1 ลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (<http://dit.dru.ac.th,2552>)

ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์โดยมาสโลว์ลำดับความต้องการพื้นฐานของมาสโลว์ เรียกว่า Hierarchy of Needs มี 5 ลำดับชั้นตามที่แสดงในภาพที่ 1 ดังนี้

1.ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการปัจจัย 4 เช่น ต้องการอาหารให้อิ่มท้อง เครื่องนุ่งห่มเพื่อป้องกันความร้อน หนาวและอุจาดตา ยารักษาโรครักษาไข้เจ็บ รวมทั้งที่อยู่อาศัยเพื่อป้องกันแดด ฝน ลม อากาศร้อน หนาว และ สัตว์ร้าย ความต้องการเหล่านี้มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน จึงมีความต้องการพื้นฐานขั้นแรกที่มนุษย์ทุกคนต้องการบรรลุให้ได้ก่อน

2.ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) หลังจากที่มีมนุษย์บรรลุความต้องการด้านร่างกาย ทำให้ชีวิตสามารถดำรงอยู่ในขั้นแรกแล้ว จะมีความต้องการด้านความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของตนเองเพิ่มขึ้นต่อไป เช่น หลังจากมนุษย์มีอาหารรับประทานจนอิ่มท้องแล้วได้เริ่มหันมาคำนึงถึงความปลอดภัยของอาหาร หรือสุขภาพ โดยหันมาให้ความสำคัญกับเรื่องสารพิษที่ติดมากับอาหาร ซึ่งสารพิษเหล่านี้อาจสร้างความไม่ปลอดภัยให้กับชีวิตของเขา เป็นต้น

3.ความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของ (Belonging and love needs) เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นหลังจากการที่มีชีวิตอยู่รอดแล้ว มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแล้วมนุษย์จะเริ่มมองหาความรักจากผู้อื่น ต้องการที่จะเป็นเจ้าของสิ่งต่างๆ ที่ตนเองครอบครองอยู่ตลอดไป เช่น ต้องการให้พ่อแม่ พี่น้อง คนรัก รักเราและต้องการให้เขาเหล่านั้นรักเราคนเดียว ไม่ต้องการให้เขาเหล่านั้นไปรักคนอื่น โดยการแสดงความเป็นเจ้าของ เป็นต้น

4.ความต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น (Esteem needs) เป็นความต้องการอีกขั้นหนึ่งหลังจากได้รับความต้องการทางร่างกาย ความปลอดภัย ความรักและเป็นเจ้าของแล้ว จะต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น ต้องการได้รับเกียรติจากผู้อื่น เช่น ต้องการการเรียกขานจากบุคคลทั่วไปอย่างสุภาพ ให้ความเคารพนับถือตามควรไม่ต้องการการกดขี่ข่มเหงจากผู้อื่น เนื่องจากทุกคนมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน

5.ความต้องการความเป็นตัวตนอันแท้จริงของตนเอง (Self actualization needs) เป็นความต้องการขั้นสุดท้าย หลังจากที่ผ่านมาความต้องการความเป็นส่วนตัว เป็นตัวตนที่แท้จริงของตนเอง ลดความต้องการภายนอกลงหันมาต้องการสิ่งที่ตนเองมีและเป็นอยู่ ซึ่งเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ เช่นกัน แต่ความต้องการในขั้นนี้มักเกิดขึ้นได้ยาก เพราะต้องผ่านความต้องการในขั้นอื่นๆ มาก่อนและต้องมีความเข้าใจในชีวิตเป็นอย่างดีด้วย

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

โตภิตา เฟื่องทอง (2545) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการของมูลนิธิโครงการหลวง โดยการออกแบบสอบถามพนักงานระดับปฏิบัติการมูลนิธิโครงการหลวง จำนวน 246 คน ผลการศึกษาพบว่าพนักงานระดับปฏิบัติการมูลนิธิโครงการหลวง ให้ความสำคัญกับปัจจัยจูงใจในกลุ่มปัจจัยรักษาสุขลักษณะจิตใจในระดับมาก และให้ความสำคัญปัจจัยกระตุ้นในการทำงานในระดับปานกลาง โดย มีรายละเอียดดังนี้

ปัจจัยรักษาสุขลักษณะจิตใจที่พนักงานให้ความสำคัญในระดับมาก ได้แก่ ด้านชีวิตส่วนตัว ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความมั่นคงในการทำงาน นโยบายและการบริหารตำแหน่งงาน ความสัมพันธ์กับหัวหน้า การบังคับบัญชาและความสัมพันธ์กับบุคคลในแผนกอื่น และให้ความสำคัญในระดับปานกลาง ได้แก่ สภาพการทำงานและค่าตอบแทน

ปัจจัยกระตุ้นในการทำงานให้ความสำคัญในระดับมาก ได้แก่ ผลสำเร็จในการทำงาน ลักษณะของงานที่ทำและความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน และให้ความสำคัญในระดับปานกลาง ในด้านการยอมรับยกย่อง และชมเชยจากผู้อื่น ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

วันทนา ทาตาล (2549) ได้ทำการศึกษาปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการทำงานของพนักงานในส่วนสำนักงานของบริษัทญี่ปุ่นในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือโดยสอบถามจากกลุ่มพนักงานในส่วนสำนักงานของบริษัทที่ถือหุ้นโดยคนสัญชาติญี่ปุ่นทั้งหมด จำนวน 287 คน ผลการศึกษาพบว่า ในส่วนของปัจจัยรักษาสุขลักษณะจิตใจผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญโดยรวมในระดับมาก โดยพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านสภาพการทำงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน และ ด้านความมั่นคง ส่วนปัจจัยด้านนโยบายขององค์กร ด้านลักษณะของการบังคับบัญชา และด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ส่วนปัจจัยกระตุ้นการทำงานผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญโดยรวมในระดับมาก โดยผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความสำเร็จ ด้านความเจริญเติบโต ด้านความรับผิดชอบ ด้านความก้าวหน้า ด้านการ ยกย่อง และ ด้านลักษณะงานที่ทำ ในระดับมาก ตามลำดับ

สมใจ ชูติปาโร (2547) ได้ทำการศึกษาปัจจัยจูงใจในการทำงานของแรงงานไทยในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเลแช่เยือกแข็ง ในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่าแรงงานไทยระดับปฏิบัติการที่ทำงานโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเลแช่เยือกแข็ง ในจังหวัดสมุทรสาคร ให้ความสำคัญเฉลี่ยโดยรวมต่อปัจจัยกระตุ้นในการทำงานในระดับ ปานกลาง โดยให้ความสำคัญด้านความสำเร็จของงานเป็นอันดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยระดับมาก และมีปัจจัยย่อย

ที่มีความสำคัญลำดับแรกได้แก่งานที่ทำ ทำให้เราได้ใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ และมีการให้ความสำคัญที่มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง ตามลำดับดังนี้ ด้านลักษณะและขอบเขตของงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านการยอมรับ นับถือและด้านความก้าวหน้า และโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน โดยมีปัจจัยย่อยที่ให้ความสำคัญลำดับแรกของแต่ละด้าน ได้แก่ งานที่ทำมีความสำคัญกับบริษัททำรู้สึกภูมิใจ การได้รับความเชื่อถือ ไว้วางใจในหัวหน้า ไม่ถูกควบคุมการทำงานอย่างใกล้ชิดและระดับความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายเพียงพอกับความต้องการมีความภาคภูมิใจในงานที่ทำ และการมีโอกาส ได้รับการฝึกฝน อบรม เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อเพิ่มทักษะในการทำงาน

สุบิน รักเหล่า (2545) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของพนักงานต่อปัจจัยจูงใจในการทำงานหลังนำ ISO 9002 มาใช้ในการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดลำพูนพบว่าพนักงานให้ความสำคัญต่อปัจจัยกระตุ้นในการทำงาน โดยพบว่าปัจจัยที่พนักงานให้ความสำคัญในระดับปานกลางได้แก่ ด้านการยอมรับ ด้านความรับผิดชอบ ด้านลักษณะงานและขอบเขตของงาน และปัจจัยที่พนักงานให้ความสำคัญระดับมากได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน และ ด้านการพัฒนาและความก้าวหน้าของหน้าที่การงาน ปัจจัยรักษาสุขลักษณะจิตใจ พนักงานส่วนใหญ่ให้ความสำคัญโดยรวมในระดับมากโดยให้ความสำคัญต่อ ด้านความมั่นคงในการทำงาน ด้านตำแหน่งงาน ส่วนปัจจัยที่พนักงานให้ความสำคัญในระดับปานกลางได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านการบังคับบัญชาของหัวหน้างาน ด้านความสัมพันธ์ในการทำงานเกี่ยวกับหัวหน้างานและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านสภาพการปฏิบัติงาน และปัจจัยที่พนักงานให้ความสำคัญระดับมาก คือด้านค่าตอบแทน และ สวัสดิการ

ณัฐนิช ปัญญาสม (2548) ได้ทำการศึกษาปัจจัยจูงใจในการทำงานปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในบริษัทเอก-ชัย ดิสทริ บิวชั่น ซิสเทม จำกัด : กรณีศึกษาของห้างเทสโก้โลตัสสาขาเชียงใหม่-คำเที่ยง ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่เป็นเพศชายสถานะภาพโสด ที่มีตำแหน่งพนักงานทั่วไปของฝ่ายปฏิบัติการ ส่วนใหญ่ให้เหตุผลในการย้ายงานว่า ค่าจ้างน้อย และเหตุผลที่เลือกทำงานกับบริษัทนี้ เพราะมีสวัสดิการที่ดี ส่วนผลการศึกษาปัจจัยกระตุ้นในการทำงานพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญต่อด้านความสำเร็จ ในการทำงาน ได้แก่ การได้ใช้ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงาน ด้านการได้รับการยกย่องและชมเชยจากผู้อื่น ได้แก่ ความภาคภูมิใจในอาชีพ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ได้แก่ มีโอกาสรู้งานด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองตลอดเวลา ด้านลักษณะงานที่ทำ ได้แก่ ลักษณะงานทำอยู่ตรงกับความต้องการ ด้านโอกาสในการเจริญเติบโต

ในหน้าที่การงาน ได้แก่ บริษัทที่มีการกำหนดคู่ทางการเลื่อนตำแหน่งชัดเจน ด้านการรับผิดชอบ
ในหน้าที่การงาน ได้แก่ ระดับความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพียงพอกับความต้องการ

จารุมาศ ปาละรัตน์ (2548) ได้ทำการศึกษาปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการทำงานของ
พนักงาน ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ พบว่าพนักงานให้ความสำคัญต่อปัจจัย
รักษาสุขลักษณะจิตใจระดับมาก ได้แก่ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาเป็นปัจจัยหนึ่ง
ที่ส่งผลต่อการทำงานมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านชีวิตส่วนตัว ด้านค่าตอบแทน ด้านตำแหน่งงาน
ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านสภาพการทำงาน
ด้านการบังคับบัญชาและให้ความสำคัญในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความมั่นคงในการทำงาน
ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา

2.3 สถานีทดลองยาสูบแม่โจ้จังหวัดเชียงใหม่

สถานีทดลองยาสูบแม่โจ้จังหวัดเชียงใหม่เป็นองค์การรัฐวิสาหกิจในสังกัด
กระทรวงการคลัง ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2495 ในสมัยที่พลตรีหลวงชำนาญยุทธศิลป์
เป็นผู้อำนวยการโรงงานยาสูบ โดยได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการโรงงานยาสูบ ทั้งนี้มีฝ่ายเทคนิค
(ฝ่ายวิจัยและพัฒนาในปัจจุบัน)เป็นผู้จัดตั้งสถานีทดลองยาสูบ โดยมี ดร.เอียน ชัมพานนท์
เป็นผู้ดำเนินการจัดหาสถานที่ตั้ง ได้มุ่งหมายยังจังหวัดเชียงใหม่ และได้รับการช่วยเหลือจากอธิบดี
กรมกสิกร(ในสมัยนั้นคือ หลวงอิงศกรสิการ) ทางฝ่ายไร่ได้โอนย้ายนายจินดา แสงวิเชียร
มา ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานีทดลองยาสูบ 1 แม่โจ้ และในปีเดียวกันทางฝ่ายเทคนิค
ก็ได้รับพนักงานเทคนิคก็ได้รับพนักงานเพิ่มอีก 3 คน นับเป็นพนักงานเทคนิครุ่นแรก
ที่มาปฏิบัติงานที่สถานีทดลองยาสูบ 1 แม่โจ้ และยังได้รับนายมงคล งามวิสัย ซึ่งย้ายมาจากกรม
กสิกรรม นายทิม หารกล้า และนายสุวัจน์ วงศ์จินดารักษ์ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2496 ก็เริ่มงานบุกเบิก
ป่าทำไร่ทดลอง มีการก่อสร้างโรงบ่มใบยา โรงเรือนและเรือนกระจกเพิ่มขึ้นอีก ระยะเวลาที่ทดลอง
ต่างๆ ได้ออกไปปฏิบัติกันตามเขตปลูกในท้องที่ อำเภอ แม่ริม และ อำเภอแม่แตง ฝ่ายเทคนิค
โรงงานยาสูบ(ฝ่ายวิจัยและพัฒนาในปัจจุบัน) ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2487
เดิมแบ่งออกเป็น 2 แผนกออกคือ แผนกเคมี และแผนกไร่ ต่อมาได้ขยายงานให้ใหญ่ขึ้น และแบ่ง
งานออกเป็น 2 ส่วน การทดลองส่วนของโรงงานทดลองยาสูบกรุงเทพฯ การทดลองส่วนไร่
อยู่ที่แม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2497 สถานีทดลองยาสูบ 1 แม่โจ้ ได้จัดแบ่งงาน
ออกเป็น 5 แผนก คือ

- 1.แผนกธุรการ
- 2.แผนกเกษตรกรรม และคินปฎิ

3.แผนกกีฏวิทยา

4.แผนกโรควิทยา

5.แผนกเกษตรวิศวกรรม

ต่อมาในปี พ.ศ. 2503 จึงได้รับการเปลี่ยนชื่อจาก สถานีทดลองยาสูบ 1 แม่โจ้ เป็น สถานีทดลองส่วนไร่ แม่โจ้ ในระยะแรกๆได้อาศัยเป็นบ้านพักพนักงานเป็นที่ปฏิบัติงาน จนกระทั่ง เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2513 ได้มีการโอนย้ายสถานีทดลองส่วนไร่ แม่โจ้ ไปสังกัดฝ่ายไร่ และเปลี่ยนชื่อใหม่เป็นสถานีทดลองยาสูบแม่โจ้ หลังจากนั้นอีก 4 ปี ได้ถูกโอนย้ายกลับไป อยู่ในส่วนของสังกัดฝ่ายวิจัยตามเดิม และได้รับการโอนกลับสังกัดฝ่ายไบยาตามเดิมจนถึงปัจจุบัน และยังมีการเพิ่มแผนกเป็น 6 กองด้วยกัน ดังนี้คือ กองธุรการ กองเกษตรกรรม กองโรควิทยา กอง กีฏวิทยา กองดินและปุ๋ย กองเกษตรวิศวกรรม

2.3.1 ภารกิจหลักของสถานีทดลองยาสูบแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

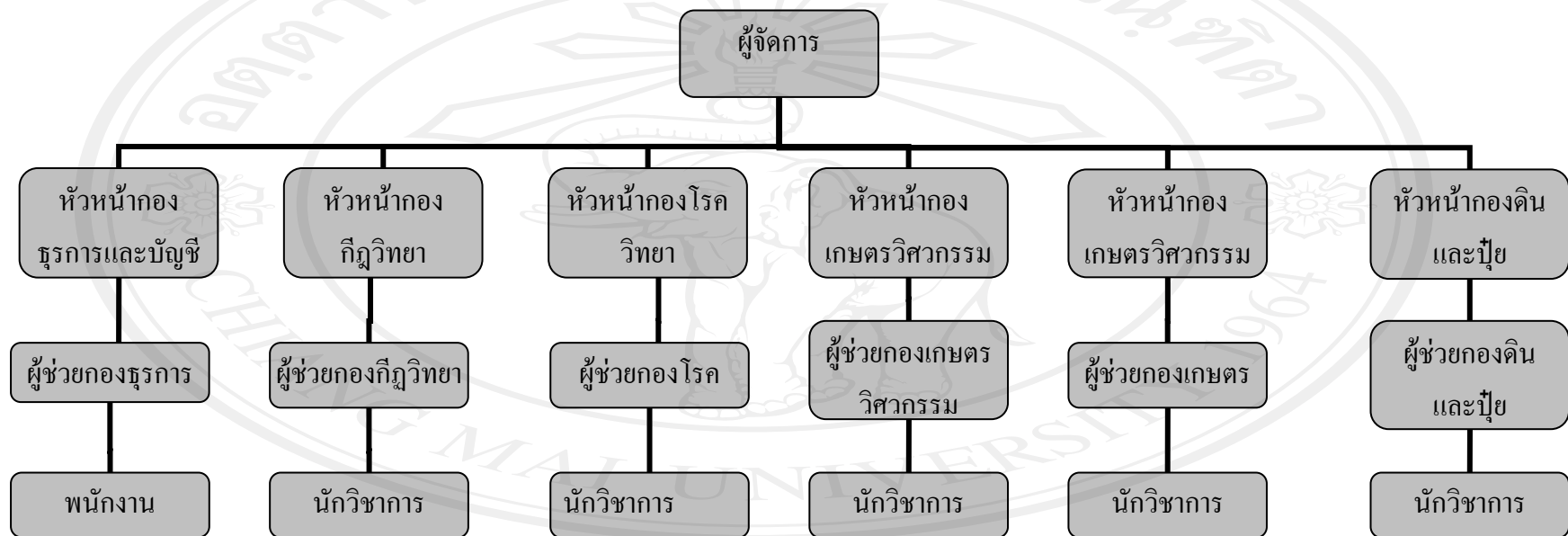
สถานีทดลองยาสูบเป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อฝ่ายไบยาโรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง มีภารกิจหลัก

- ในการทดลอง และการวิจัยเกี่ยวกับการเพาะปลูกยาสูบในประเทศไทยทุกประเภททั้งในด้านการเกษตรกรรม การใช้ปุ๋ยปรับปรุงดิน การป้องกัน และการกำจัดศัตรูยาสูบ
- การศึกษาทดลองเกี่ยวกับเชื้อเพลิงบ่ม ไบยาสูบ โรงบ่ม และ วิธีการบ่มที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อประหยัด และ หลีกเลี่ยงปัญหาการทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เพื่อให้ได้ ยาสูบที่มีคุณภาพ
- เผยแพร่ผลงานด้านวิชาการ ไปสู่พนักงานส่งเสริมของฝ่ายไบยา ชาวไร่ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยาสูบไทย และ ผู้ที่เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรมมากที่สุด

2.3.2 โครงสร้างขององค์กร

ปัจจุบันสถานีทดลองยาสูบแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ มีพนักงานจำนวน จำนวน 40 คน โดยเป็นพนักงานประจำ 6 กอง ตามที่ระบุไว้ในรายงานประจำปี 2549 ของโรงงานยาสูบ (นิรนาม,2549)สามารถจำแนกตามแผนภาพโครงสร้างองค์กร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright © by Chiang Mai University
 All rights reserved

ภาพที่ 2 โครงสร้างองค์กรของสถานีทดลองยาสูบแม่โจ้ (<http://thaitobacco.or.th,2552>)

2.3.3 ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

ณ สิ้นปีงบประมาณ 2549 โรงงานยาสูบมีรายได้ทั้งสิ้น 42,273.33 ล้านบาท ลดลงจากปี 2548 เป็นจำนวน 2,268.64 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 5.09 จากรายงานประจำปี 2549 ของโรงงานยาสูบ (นิรนาม, 2549)

2.3.4 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานในการทำงาน

ในปัจจุบันนี้โรงงานยาสูบต้องเผชิญกับอุปสรรคปัญหา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจยาสูบ ได้แก่

- ภาวะต้นทุนที่เพิ่มสูงขึ้น ดัชนีค่าครองชีพของประชาชนที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เป็นลำดับ

- กระแสการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ที่อยู่ในรูปของกิจกรรมและกฎหมายต่างๆ

- ในขณะที่ด้านการตลาดต้องเผชิญกับการแข่งขันกับคู่แข่งบุหรี่ต่างประเทศ

ปัญหาบุหรี่ปลอม และ บุหรี่ที่ลักลอบนำเข้ามาในรายงานประจำปี 2548 ของโรงงานยาสูบ (นิรนาม, 2548) รายงานว่าปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อ ผลดำเนินการของโรงงานยาสูบ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้องค์กรจำเป็นต้องปรับโครงสร้างการบริหารระบบทรัพยากรบุคคลโดยเน้น

- ให้มีความพร้อมการแข่งขันมากขึ้นเพื่อดำเนินงานในลักษณะธุรกิจเชิงพาณิชย์

- มีการปรับปรุงกระบวนการทำงาน และ ระบบงานให้มีความคล่องตัวยิ่งขึ้นโดย

พัฒนาทุกภาคส่วนตั้งแต่ กลุ่มภารกิจด้านอำนวยการ กลุ่มภารกิจด้านการผลิต กลุ่มภารกิจด้านการตลาด และกลุ่มภารกิจด้านโอบยา ซึ่งหมายรวมถึง สถานีทดลองยาสูบแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรเอง จึงส่งผลให้พนักงานต้องเร่งพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น แต่พนักงานส่วนใหญ่ไม่คุ้นเคยกับระบบดำเนินงานในลักษณะธุรกิจเชิงพาณิชย์ที่เน้นการแข่งขันมากขึ้น และ อาจเกิดความรู้สึกไม่มั่นคงต่ออาชีพ ทำให้จำนวนพนักงานส่วนภูมิภาคลดลง จากในปีงบประมาณ 2549 ลดลงจากปี 2548 คิดเป็น ร้อยละ 3.85 % ทำให้องค์กรขาดทรัพยากรบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถไป